

GRZEGORZ DOMAŃSKI

PRACE WYKOPALISKOWE W GRABICACH, POW. LUBSKO

Równoległe z badaniami w Luboszycach, pow. Lubsko, przeprowadzono prace wykopaliskowe w Grabicach, pow. Lubsko.

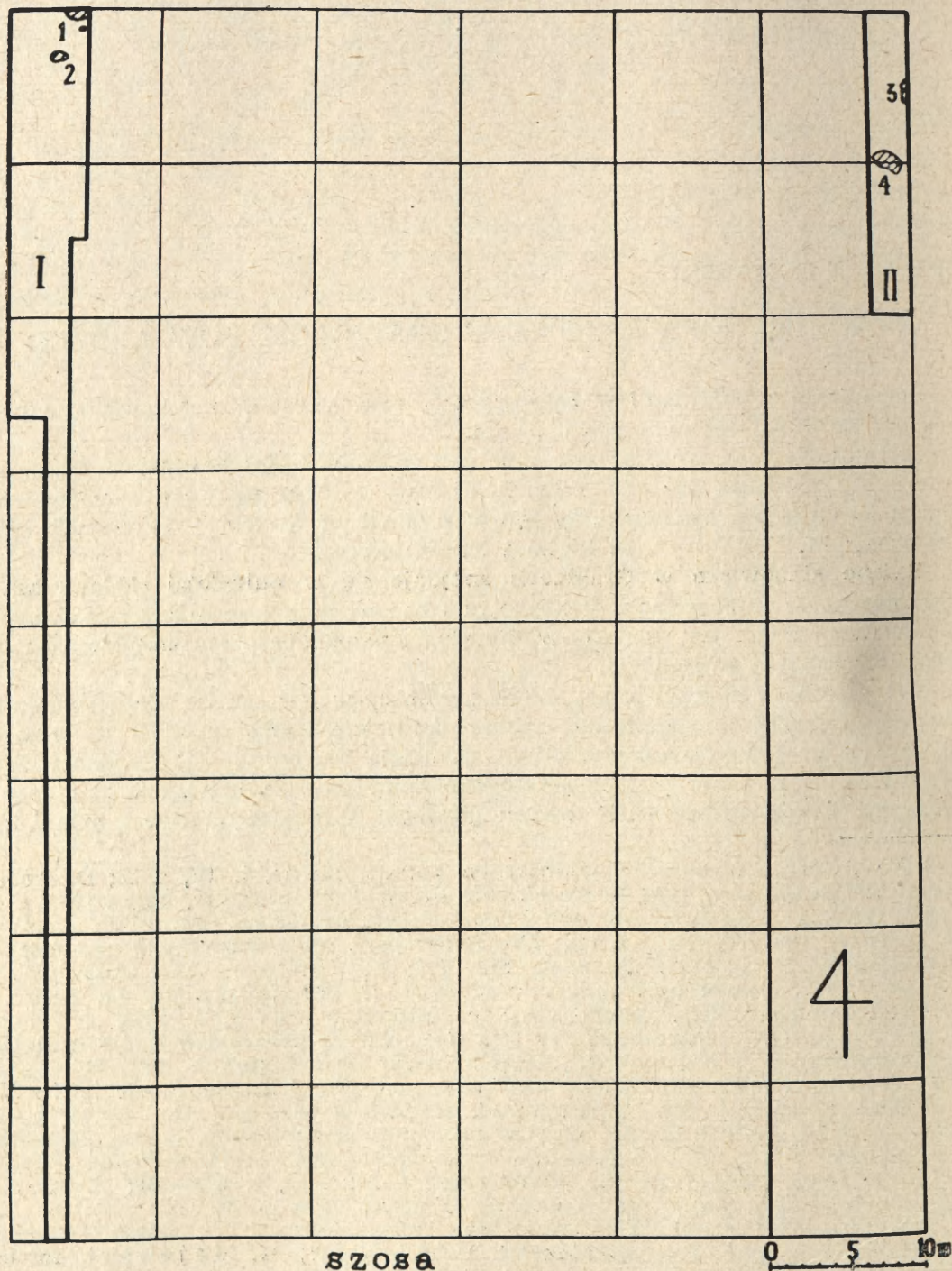
Kierownikiem naukowym prac była doc. dr Helena Hołubowiczowa. Badaniami w terenie z ramienia Zakładu Archeologii Śląska IHKM PAN we Wrocławiu kierował mgr Grzegorz Domański. Wzięli w nich udział studenci Uniwersytetu Wrocławskiego: M. Dessoulavy, B. Zięba i K. Żmijewska.

Badane stanowisko w Grabicach znajduje się w odległości około 2 km od cmentarzyska w Luboszycach. Odkryte tu i badane przy końcu XIX wieku bogate cmentarzysko znane jest szeroko w literaturze przedmiotu¹. Na cmentarzysku tym odkryto dotychczas 20 grobów.

Lokalizacja cmentarzyska podana w publikacjach jest bardzo niedokładna, a badania powierzchniowe pozwoliły odkryć niewielkie ilości ceramiki na znacznej przestrzeni, co uniemożliwia dokładną lokalizację. Dokładne zlokalizowanie cmentarzyska utrudnia także fakt, że groby znajdują się na głębokości do 1 m i nie są zniszczone. Przed rozpoczęciem badań głównym postawionym celem była lokali-

¹ *Die Altertümer unserer heidnischen Vorzeit*, Mainz, t. IV, s. 38; D. Bohnsack, *Die Burgunden*, [w:] *Vorgeschichte die deutsche Stämme*, Berlin 1940, t. III, s. 1093; H. J. Eggers, *Die römischen Import in freien Germanien*, Hamburg 1951, s. 112, nr 855; M. Jahn, *Die Reitersporn seine Entstehung und früheste Entwicklung*, Leipzig 1921, s. 120, nr 518—519; H. Jentsch, *Das Gräberfeld bei Sadersdorf, Kr. Guben und andere niederlausitzer Fundstellen der La Tene und provinzialrömischer Zeit*, „Niederlausitzer Mittheilungen”, t. 4: 1895, s. 1 i nn.; H. Jentsch, *Gräberfunde aus der Zeit des späteren provinzialrömischen Einflusses bei Reichersdorf Kr. Guben*, „Zeitschrift für Ethnologie”, t. 21: 1889, s. 9—10; H. Jentsch, *Provinzialrömische und andere vorgeschichtliche Funde in der Niederlausitz*, „Zeitschrift für Ethnologie”, t. 21: 1889, s. 659—663; H. Jentsch, *Die prähistorischen Altertümer der Gymnasialsammlung zu Guben*, Guben, 1883—1892, t. 5: 1892, s. 9—10; H. Jentsch, *Vorlavische und slavische Funde aus dem Gubener Kreise*, „Zeitschrift für Ethnologie”, t. 22: 1890, s. 353—360; E. Konik, *Śląsk starożytny a imperium rzymskie*, Wrocław 1959, s. 103, nr 262; B. Kostrzewski, *Wykaz nabytków Muzeum Archeologicznego w latach 1945—1949*, „Fontes Archaeologici Posnanienses”, t. 1: 1950, s. 167; K. Majewski, *Importy rzymskie na ziemiach słowiańskich*, Wrocław 1949, s. 54; J. Neustupnyj, *Pierwobytnaja istorija Łużicy*, Praga 1947, s. 99, ryc. 31, 37; W. Śmigiełski, *Wykaz nabytków Muzeum Archeologicznego w Poznaniu w latach 1956—1957*, „Fontes Archaeologici Posnanienses”, t. 10: 1959, s. 267; M. Weigel, *Neue Funde aus dem römischen Gräberfelde von Reichersdorf, Kr. Guben*, „Niederlausitzer Mittheilungen”, t. 3: 1894, s. 16 i nn.; Weineck, *Der straupitzer Eisenfund*, „Niederlausitzer Mittheilungen”, t. 4: 1895, s. 326 i nn.; J. Wielowiejski, *Przemiany gospodarczo-społeczne u ludności Polski południowej w okresie późnolateńskim i rzymskim*, „Mat. Staroż.”, t. 6: 1960, s. 315, nr 376.

cmentarz

Ryc. 1. Plan wykopów w Grabcach, pow. Lubsko, w roku 1965

oprac. G. Domański, rys. I. Tolkin-Cizio

Ryc. 2. Grabice, pow. Lubsko:

a, e — stan. 2 z powierzchni; d — jama 4; f — jama 2; b, c, j, g, i — stan. 1, z warstwy kulturowej; h — stan. 1, z powierzchni

Rys. I. Tołkin-Cizio

zacja cmentarzyska oraz penetracja jego okolicy, gdzie spodziewano się na podstawie wyników badań powierzchniowych odkryć osadę współczesną cmentarzysku. Badania tegoroczne były realizacją planów z roku ubiegłego² przebadania na szerokiej skale zespołu składającego się z trzech dużych cmentarzysk w Grabicach, Luboszytach³ i Sadziszewicach⁴ oraz kilku osad leżących w ich sąsiedztwie. Badania te pozwolą na rozwiązanie całego szeregu zagadnień dotyczących osadnictwa na tym słabo przebadanym terenie. Ze względu na kluczowe położenie tego obiektu na pomoście między Wielkopolską i Śląskiem a Nadłabiem badania nasze mogą przyczynić się do rozwiązania wielu zagadnień o szerszym znaczeniu. Badanie całego zespołu wnieść może także wiele nowych danych do rozwiązania problemów osadnictwa w okresie wpływów rzymskich.

Stanowisko 1, na którym przeprowadzono badania, znajduje się w odległości około 300 m na wschód od wsi Grabice, między szosą i rzeczką Werdawą. Badania przeprowadzono na polu z dwu stron ograniczonym brzegami starego nie używanego cmentarza, a z trzeciej szosą (ryc 1). Założono dwa wykopy: pierwszy, o wymiarach 5×15 m, zlokalizowano w rogu utworzonym przez boki cmentarza, dłuższym bokiem po osi północ—południe. Na przedłużeniu tego wykopu przeprowadzono rów sondażowy o szerokości 1 m i długości 80 m; drugi, o wymiarach $2,5 \times 20$ m, usytuowano na zachód od pierwszego wzdłuż krawędzi pola uprawnego, podobnie jak poprzedni po osi północ—południe. Poszukiwania cmentarzyska dały wynik negatywny. Ze względu na uprawy nie można było przeprowadzić badań na całym terenie określonym jako przypuszczalny teren cmentarzyska.

Na powierzchni, jak i w warstwie kulturowej na wykopie I odkryto dużą ilość ceramiki w większości z okresu wpływów rzymskich.

Wystąpiła tu także ceramika kultury łużyckiej (ryc. 2). Warstwa kulturowa sięgała grubości 1 m. Odkryto tu dwie jamy osadnicze z materiałem z okresu wpływów rzymskich.

Na wykopie II na powierzchni i w warstwie kulturowej wystąpiła ceramika z okresu wpływów rzymskich i kultury łużyckiej, natomiast w obu odkrytych jamach wystąpił materiał kultury łużyckiej.

W świetle dotychczasowych badań wydaje się, że natrafiono na kraniec dwu osad, z okresu wpływów rzymskich przylegającej od zachodu do cmentarzyska i osady kultury łużyckiej przylegającej do położonego bardziej na wschód cmentarzyska tej kultury. Drobne ułamki przepalonych kości, znajduwane sporadycznie w warstwie kulturowej na wykopie I, świadczą o bliskości cmentarzyska.

Przeprowadzono także niewielkie sondaże na stanowisku 2 położonym w odległości około 300 m na północ. Stanowisko to jest położone naprzeciw stanowiska 1 po drugiej stronie doliny rzeczki Werdawy. Odkryta tu osada jest niszczonea przez głęboką orkę. Zarysy obiektów nieruchomych odcinają się wyraźnie na tle pola. Sondaże natrafiły na cały szereg obiektów, których nie eksplorowano. Chronologia, na podstawie odkrytych niewielkich ilości ceramiki, przedstawia się następująco:

² G. Domański, *Badania...* s. 134; G. Domański, *Sprawozdanie z badań na cmentarzysku w Luboszytach, pow. Lubsko*, „Śląskie Sprawozdania Archeologiczne”, t. 7: 1964, s. 23—29; G. Domański, *Prace wykopaliskowe na cmentarzysku w Luboszytach, pow. Lubsko, w 1965 r.*, „Śląskie Sprawozdania Archeologiczne”, t. 8: 1965, s. 17; G. Domański, *Sprawozdanie z badań na cmentarzysku w Luboszytach, pow. Lubsko, w roku 1965*, „Spraw. Archeol.”, (w tym tomie).

³ G. Domański, *Badania na cmentarzysku w Luboszytach, pow. Lubsko, w roku 1964*, „Spraw. Archeol.”, t. 18: 1966, s. 134 i nn.

⁴ Jentsch, *Der Gräberfeld bei Sadersdorf ...*, s. 1 i nn.; H. Jentsch, *Vorgeschichtliche Funde aus Niederlausitz, Gräberfeld aus der provinzialrömischen Zeit bei Sadersdorf, Kr. Guben*, „Zeitschrift für Ethnologie”, t. 25: 1893, s. 565—567.

materiał odkryty na powierzchni i warstwie kulturowej na stanowisku 1 pochodzi z okresu trwania cmentarzyska, tzn. z czasu od 2 połowy II wieku do 1 połowy III wieku, ale również i okresu późniejszego, na co wskazuje znalezienie ceramiki siwej i ceramiki z ornamentem pojedynczej linii falistej. Nieliczny materiał, odkryty w jamach na tym wykopie, wydaje się, że jest równoczesny z materiałem z cmentarzyska. Ceramika łużycka odkryta w jamach na wykopie II pochodzi z epoki brązu.

Ceramika odkryta na stanowisku 2 pochodzi przypuszczalnie z IV w. Najważniejszym osiągnięciem tegorocznych badań jest stwierdzenie, że osadnictwo na tym terenie nie zanika w połowie III wieku, na co wskazują dotychczas odkryte materiały z cmentarzysk, lecz trwa przynajmniej do końca IV wieku. Dalsze badania powinny dać odpowiedź na pytanie: czy również i cmentarzyska nie trwają dłużej? To skupisko osadnicze nadaje się także świetnie do badania przemian osadnictwa, gdyż jest to odcinek szczególnie gęsto zasiedlony, a jednocześnie o stosunkowo niewielkiej powierzchni⁵, co umożliwi dokładne przebadanie.

*Zakład Archeologii Śląska IHKM PAN
we Wrocławiu*

GRZEGORZ DOMAŃSKI

EXCAVATIONS AT GRABICE, DISTR. LUBSKO

The cemetery at Grabice, distr. Lubsko, well known in archaeological literature¹, was first excavated at the close of the 19th century. So far twenty burials have been revealed. Our attempts to locate the cemetery, which was inaccurately described in literature, have failed. The discoveries included two settlements contemporary with it and a Lusatian habitation site.

⁵ Domański, *Badania . . .*, s. 134 i nn.